

Libertate și Demnitate

(Un răspuns la întrebarea postată pe Philosophy Stack Exchange, „Pe ce motive poate un stat democratic să interzică pornografia?”)

Notă despre traducere

Acest text a fost scris în italiană și engleză, iar ambele versiuni au fost editate direct de mine: pot garanta că reflectă cu fidelitate gândurile mele. Pentru toate celelalte limbi, am folosit Google Translate, deoarece nu am ocazia să solicit o recenzie profesională a traducerilor. Îmi cer scuze pentru orice mici erori sau inexactități. Este un instrument extrem de eficient și pe care cititorul se poate baza în mod rezonabil; cu toate acestea, există posibilitatea ca unele nuanțe ale gândurilor mele să nu fi fost transmise pe deplin. Cu toate acestea, am considerat că este preferabil să ofer versiuni imperfecte, decât să exclud cititorii care ar putea fi interesați de aceste reflecții în limba lor maternă. Vă mulțumesc pentru atenție și vă doresc o lectură plăcută.

Întrebarea dacă un stat democratic poate interzice pornografia depinde în întregime de ceea ce înțelegem prin „democrație”. Dacă democrația este doar tirania majorității, atunci răspunsul este banal: pornografia ar putea fi interzisă pur și simplu pentru că majoritatea o dorește, fără a fi nevoie de alte justificări sau „motive”. Dar majoritățile nu sunt întotdeauna juste sau înțelepte. Istoria oferă exemple revelatoare de decizii colective care au dus la acte de profundă nedreptate. La urma urmei, nu a fost un rege sau un tiran, ci voința mulțimii care a cerut răstignirea lui Isus. Și nimic nu ilustrează mai bine cât de periculoasă poate deveni „virtutea” colectivă atunci când reduce la tăcere individul. Evident, nu vreau să-i echi-

valez moral pe prohibiționiști cu mulțimea care a strigat după răstignirea sa, ci doar să arăt un model istoric recurent: falibilitatea morală a maselor. Dinamici similare pot fi observate în alte episoade tragice ale istoriei, unde autoritățile, temându-se de furia sau panica mulțimii, sacrifică indivizi nu pentru dreptate, ci pentru a-și păstra propria popularitate sau pur și simplu pentru că le lipsește puterea morală de a rezista presiunii mulțimii. Un astfel de caz a fost tortura și execuția bărbierului milanese Gian Giacomo Mora, în timpul ciumei, într-un proces determinat mai mult de isteria populară și de nevoia unui țap ispășitor decât de dovezi, așa cum este descris de Alessandro Manzoni în *Storia della colonna infame*. Autoritățile, așa cum scrie Manzoni, nu au fost conduse de rațiune, ci de teama de a nu se ridica la înălțimea unei așteptări generale, pe cât de sigură pe atât de pripită, de a părea mai puțin inteligente dacă descopereau oameni nevinovați, de a întoarce strigătele mulțimii împotriva lor înșiși.

Aceasta este o reamintire clară a cât de puternică poate deveni presiunea non-instituțională din partea mulțimii. Un alt exemplu este lunga istorie a proceselor vrăjitoarelor, unde frica, ignoranța și presiunea publică au dus la o cruzime de nedescris. În toate aceste cazuri, „voința poporului” nu a fost nici înțeleaptă, nici dreaptă: împăcarea ei a venit cu prețul adevărului, demnității și vieților inocente. Mai mult, dacă cineva insistă să apere voința majorității ca criteriu suficient de legitimitate etică, atunci trebuie să accepte următoarea consecință logică: Soluția Finală ar deveni acceptabilă, deoarece a fost orchestrată de un regim care a ajuns la putere prin alegeri democratice, cu sprijinul a milioane de oameni. Din nou, aceasta nu sugerează, desigur, că interzicerea pornografiei este comparabilă cu genocidul, ci doar demonstrează eroarea de a considera guvernarea majorității un criteriu moral suficient. Democrația nu este pur și simplu o guvernare majoritară: este un cadru de proceduri concepute pentru a pro-

teja indivizii de puterea arbitrară, inclusiv de puterea arbitrară a majorității. Fără limite etice și legale, devine o formă de tiranie învăluită în legitimitate democratică, o formă de putere totalitară cu o față populară. Unii ar putea obiecta: dacă nu majoritatea decide ce este legitim într-o democrație, atunci cine o face? Această întrebare lovește în inima paradoxului democratic. Răspunsul este, în același timp, foarte simplu și foarte complex.

i) Pe de o parte, există faptul evident că puterea aparține într-adevăr majorității, dar această putere nu este absolută; este constrânsă de limite. Și aceasta nu este o poziție antidemocratică. Sunt încrezător că orice cititor rezonabil va fi de acord că trebuie să existe limite fundamentale (dogme, dacă vreți) care se aplică tuturor formelor de putere din societate, chiar și celor mai legitime (guverne, judecători, poliție, părinți etc.).

ii) Pe de altă parte, provocarea practică a definirii și reglementării acestor limite este una dintre cele mai formidabile și durabile dileme ale filosofiei politice, o problemă care a provocat chiar și cele mai mari minți.

Alexis de Tocqueville a scris:

> Consider că este o maximă impie și detestabilă aceea că, politic vorbind, poporul are dreptul să facă orice; și totuși am afirmat că orice autoritate își are originea în voința majorității. Sunt, așadar, în contradicție cu mine însumi?

Aproape două secole mai târziu, încă nu avem un răspuns definitiv la această întrebare de un milion de dolari: cum putem face din democrație o expresie a voinței majorității și, în același timp, să o imunizăm împotriva propriei fragilități? După cum avertizează Anne Applebaum,

> În condițiile potrivite, orice societate se poate întoarce împotriva democrației. Într-adevăr,

dacă istoria este o chestiune de urmat, toate societățile noastre se vor întoarce în cele din urmă.

Această observație nu este pesimism, ci realism. Democrațiile nu se prăbușesc doar prin lovitură de stat, destabilizare externă sau agresiune militară. Uneori, ele sunt subminate încet chiar de oamenii care pretind că le apără. Lecția este clară: democrația trebuie să fie mai mult decât simpla implementare a preferințelor majorității. Trebuie să fie un sistem care protejează libertatea.

Evident, nu pretind să rezolv aici astfel de întrebări filozofice profunde. Voi observa pur și simplu că, dacă democrația este înțeleasă ca un sistem care protejează libertățile individuale, mai degrabă decât doar impunerea preferințelor majorității, atunci o interdicție a pornografiei necesită o justificare riguroasă. După cum a avertizat John Stuart Mill:

> oamenii pot dori să oprească o parte din ei înșiși, iar măsurile de precauție sunt la fel de necesare împotriva acestui lucru ca și împotriva oricărui alt abuz de putere.

Aceste cuvinte surprind perfect esența argumentului nostru.

Departă de a fi o invenție modernă, materialul cu conținut sexual explicit își are originea în cele mai îndepărtate adâncuri ale antichității, luând forme diferite de-a lungul veacurilor, dar reflectând întotdeauna un aspect atemporal al dorinței umane, la fel de omniprezent ca alte forme de expresie culturală, cum ar fi muzica, matematica sau umorul. Acesta din urmă este deosebit de relevant în acest context: la fel ca pornografia, comedia dezvăluie o dimensiune a libertății umane care tulbură sistemele de control. Ele au expus adesea absurditățile puterii sau au contestat tabuuri și dogme și, din acest motiv, ambele au fost frecvent cenzurate, stigmatizate sau reduse la tăcere. Sexualitatea

și râsul au un secret comun: ambele dizolvă frica prin plăcere. Și tocmai de aceea, cei care conduc prin frică au căutat întotdeauna să le reducă la tăcere. Totuși, ele dăinuie pentru că dau glas la ceva primordial și irepresibil din spiritul uman, ceva ce niciun decret sau dogmă nu a reușit vreodată să șteargă. Desigur, nu toată pornografia aspiră să fie artă, dar nici toată muzica, toată comedia sau toată literatura. Ideea este că exprimarea personală, chiar și atunci când este comercializată, merită același respect fundamental ca orice altă formă consensuală de autoreprezentare. Ca orice altă formă de exprimare umană, nici pornografia, nici umorul nu necesită justificare pentru a exista. Mai degrabă, interzicerea lor necesită un raționament fundamentat. John Stuart Mill a afirmat:

> Singurul scop pentru care puterea poate fi exercitată în mod legitim asupra oricărui membru al unei comunități civilizate, împotriva voinței sale, este de a preveni răul adus altora. Propriul său bine, fie fizic, fie moral, nu este o justificare suficientă.

Și aceasta nu este doar o preocupare teoretică: este unul dintre pilonii fundamentali pe care se construiește o democrație cu adevărat liberală. Dacă acceptăm acest principiu, atunci sarcina probei revine în întregime celor care încearcă să impună o interdicție, nu celor care apără libertatea individuală. Cu alte cuvinte, principiul fundamental al unei societăți libere este că libertatea individuală nu trebuie să se justifice. Trebuie menționat, însă, că granița dintre alegerile individuale și cele care îi afectează pe ceilalți nu este întotdeauna clară. De fapt, această distincție ridică una dintre cele mai profunde și durabile provocări din filosofia politică.

Astfel, întrebarea cheie într-un cadru democratic nu este „de ce ar trebui permisă pornografia?” ci mai degrabă, așa cum s-a întrebat pe bună dreptate, „există motive justificate pentru

interzicerea ei?”. Răspunsul scurt este că, într-o societate liberă, fiecare adult care își dă consimțământul ar trebui să fie liber să-și exprime sexualitatea în funcție de propria natură și dorințe. Vizionarea sau producerea de pornografie se încadrează perfect în acest principiu. Așa cum nimeni nu este obligat să urmărească sau să practice un sport, nimeni nu este obligat să urmărească sau să participe la pornografie. Dar interzicerea ei din motive morale ar însemna impunerea tuturor a unei viziuni asupra sexualității care nu este universală, ci doar o perspectivă subiectivă. Desigur, paralela cu sportul nu este întru totul potrivită, deoarece pornografia poate deranja nu numai pe cei care nu doresc (adulții neinteresați) sau nu trebuie (minorii) să o acceseze, ci și pe cei care se bucură de ea, dar numai în momente și contexte specifice alese de ei: chiar și cei care apreciază pornografia nu își doresc expunere nesolicitată în afara momentelor în care o caută în mod activ. După cum se spune cu înțelepciune în Eclesiastul: „Există un timp pentru fiecare lucru”. Dar acesta nu este un argument împotriva pornografiei în sine, ci mai degrabă o chestiune de reglementare și acces. Este clar că trebuie legiferată cu o atenție deosebită.

Putem acum examina principalele obiecții și le putem analiza critic, deoarece aceasta, așa cum am văzut, este singura modalitate semnificativă de a răspunde la întrebare.

1) Este pornografia periculoasă?

O critică frecventă este aceea că pornografia este periculoasă, fie pentru cei care o produc, fie pentru cei care o consumă.

1.1) Periculoasă pentru cei care o produc?

Permiteți-mi să fiu absolut clar: având în vedere amploarea industriei divertismentului pentru adulți, ar fi nerealist să credem că nu există probleme grave. Unele dintre aceste probleme sunt, fără îndoială, criminale, inclusiv presiuni

nea psihologică, manipularea emoțională și condițiile de muncă lipsite de etică. Din acest motiv, minimizarea gravității potențiale a unor astfel de abuzuri, argumentând că artiștii au avut întotdeauna opțiunea de a refuza, nu este doar superficială, ci este periculoasă. Nicio discuție serioasă despre aceste probleme nu se poate baza pe astfel de simplificări. Aceasta nu este o opinie pe care o susțin și nici una pe care intenționez să o apăr aici. Abuzurile merită nu doar condamnare morală, ci și urmărire penală cu deplină hotărâre. Într-un context comercial, dinamica nu este aceeași ca într-o relație sexuală privată. Dacă mediul este nesănătos, un artist s-ar putea simți presat să nu spună „nu asta” sau „nu azi”, pur și simplu pentru că se află într-un mediu plătit, structurat și încărcat de așteptări. Ambele situații ridică preocupări semnificative din punct de vedere etic. Prima este problematică din motive care sunt mult prea evidente: consimțământul trebuie să fie specific, nu doar general. Dar a doua (sentimentul de incapacitate de a spune „nu azi”) este la fel de importantă. Este rezonabil să presupunem că până și cei mai vibranți și încrezători indivizi din punct de vedere sexual experimentează momente, uneori perioade lungi, când dorința se estompează. Și acest lucru merită, de asemenea, respect. Dorința are anotimpurile ei, iar libertatea înseamnă onorarea nu doar a momentelor în care arde puternic, ci și a celor în care se estompează sau se retrage în liniște. Dreptul de a nu simți dorință nu este un defect: este o fațetă a umanității noastre și una care nu trebuie ștersă de ritmul producției sau de așteptările celorlalți. Acest lucru face ca situația să fie mai delicată decât în cazul sexului obișnuit și este adevărat că contextele comerciale pot fi mai expuse unor astfel de riscuri. Dar este, de asemenea, esențial să remarcăm că aceleași dinamici pot apărea, din păcate, în contexte private nesănătoase și cu o severitate mult mai mare decât în pornografia profesională, unde chiar și comportamentul lipsit de etică este limitat de natura publică a actului. Ca și în alte medii de lucru potențial

periculoase, adevărata siguranță depinde de o legislație solidă, de inteligența, empatia și conștientizarea etică a celor care gestionează procesul și de contracte bine scrise.

Exprimarea sexuală, ca toate formele de intimitate umană, trebuie să rămână întotdeauna liberă, niciodată datorată. Nimeni, în nicio circumstanță, nu ar trebui să se simtă obligat moral să-și ofere corpul. A transforma dorința în datorie înseamnă a-i stinge sufletul. Desigur, alegerea de a te dăruia, chiar și fără dorință, poate fi un act de afecțiune sau generozitate (deși omenеște discutabilă; și ce se întâmplă dacă ambii parteneri fac dragoste doar pentru a-l mulțumi pe celălalt? Rezultatul, ironic și paradoxal, este că nimeni nu este mulțumit). Dar trebuie să rămână întotdeauna o alegere, niciodată o așteptare. O deschidere mentală către plăcere, atunci când este autentică și liberă, poate cu siguranță îmbogăți intimitatea, dar nu trebuie niciodată confundată cu obligația. Există o diferență etică fundamentală între o obligație profesională care poate fi revocată fără rușine și o așteptare morală care transformă refuzul în vinovăție. În modelele patriarhale de căsătorie, a spune nu te face adesea „egoist”. Desigur, aceasta nu înseamnă a echivala cele două domenii. Dar, dacă suntem sinceri, trebuie să recunoaștem că constrângerea emoțională și așteptarea morală pot opera mai insidios în relațiile private decât în contextele profesionale reglementate. Diferența constă în consecințele morale ale refuzului actului. În contexte profesionale sănătoase, o artistă se poate retrage în orice moment fără a fi considerată deficientă moral. Pot exista consecințe economice, dar nimeni nu îi pune la îndoială demnitatea. „Nu”-ul ei nu-i pătează valoarea. Și nici fanteziile ei, dacă sunt exprimate liber, nu ar trebui să o marcheze cu rușine. Libertatea de a-și reține corpul și libertatea de a-și dezvălui dorințele sunt două fațete ale aceleiași demnități. Într-o căsnicie toxică, modelată de datorie și așteptări, același „nu” poate fi întâmpinat cu vinovăție, presiune emoțională sau dezamăgire

tăcută. Costul nu este financiar, ci relațional: afecțiunea, stima sau pacea pot fi retrase. O persoană nu este un serviciu. Libertatea se termină acolo unde se presupune disponibilitatea, iar unde se termină libertatea, se termină și demnitatea.

Cu siguranță, unii ar putea argumenta că însăși prezența unor infracțiuni grave ar trebui să fie suficientă pentru a justifica o interdicție totală. Ar putea susține că oricine este suficient de onest și lucid pentru a recunoaște evidentul (că nu este plauzibil să credem că un fenomen global de o asemenea amploare a rămas neatins de probleme serioase) trebuie fie să fie de partea celor mai radicali prohibiționiști, fie să fie acuzat de o insensibilitate monstruoasă. Dar acest tip de gândire reduce fiecare realitate complexă la o logică binară. După cum voi argumenta mai departe, există cel puțin două adevăruri care nu trebuie uitate niciodată:

i) în primul rând, că infracțiuni extrem de grave, din păcate, există în fiecare sferă umană, chiar și în cele considerate cele mai nobile. Tensiunea dintre consimțământul formal și libertatea reală, nelimitată, nu este o problemă specifică pornografiei: ea poate apărea în multe domenii, inclusiv în căsătorie, unde presiunea emoțională, așteptările sociale sau dependența financiară pot afecta profund alegerile unei persoane. Totuși, nu interzicem căsătoria din cauza cazurilor sale patologice. Recunoaștem importanța acesteia și lucrăm pentru a-i proteja pe cei vulnerabili în cadrul ei. Același raționament trebuie să se aplice aici.

ii) în al doilea rând, posibilitatea apariției unor probleme grave nu poate justifica interzicerea a ceva ce, pentru mulți oameni, reprezintă nu doar o formă de exprimare sau frumusețe, ci o dimensiune profund personală și vitală a vieții, la fel cum este credința pentru un credincios. În ambele cazuri, avem de-a face cu tărâmurii intime de sens care nu pot fi judecate din exterior. Așa cum nu cerem ca o credință să se conformeze normelor colective pentru a fi legiti-

mă, nu ar trebui să cerem acest lucru nici exprimării sexuale.

Prohibiția, departe de a rezolva problemele discutate mai sus, generează altele, la fel de grave, începând cu negarea libertății pentru cei pentru care expoziția este o nevoie existențială profundă. Eliminarea problemelor prin distrugerea întregului context care le conține este ca și cum ai încerca să „vindeci” un cancer ucigând pacientul; sau ca și cum ai refuza să mănânci, să te îmbraci sau să folosești un telefon pentru a elimina orice risc de a susține practici neetice. În schimb, trebuie să credem în posibilitatea de a îndepărta răul, păstrând în același timp ceea ce este bun, liber și demn de existență. Tocmai în astfel de cazuri discernământul devine esențial.

Deși infracțiunile trebuie condamnate și urmărite penal cu deplină hotărâre, ele nu justifică interzicerea pornografiei. Istoria arată că interdicțiile totale nu elimină cererea. Ele o împing în subteran, pe piețe unde abuzurile sunt mai greu de detectat, prevenit sau pedepsit. Nu există niciun motiv să credem că pornografia ar fi o excepție. Desigur, acest lucru nu înseamnă că reglementarea este întotdeauna răspunsul corect. Unele piețe merită interzise (cum ar fi traficul de persoane, exploatarea copiilor sau drogurile tari) deoarece daunele pe care le provoacă sunt inerente și nu pot fi eliminate sau atenuate prin supraveghere. Cu toate acestea, nu este cazul pornografiei: spre deosebire de piețele inerent dăunătoare, aceasta poate funcționa în siguranță cu reglementări adecvate, asigurând condiții de muncă echitabile, consimțământ informat și controale medicale obligatorii. Legalitatea nu garantează perfecțiunea, dar permite transparența și monitorizarea. Un sector care operează în spațiul deschis poate evolua, se poate îmbunătăți și poate fi supus standardelor etice. În ultimii ani, atenția acordată acestor probleme a crescut semnificativ. Și dacă acest lucru este încă considerat insuficient, în loc să se angajeze în cruciade

prohibiționiste, ar fi mult mai productiv dacă activiștii ar susține certificări etice mai stricte, fără a nega libertatea celor care aleg să facă parte din el.

Îngrijorările legate de infracțiuni sunt de înțeles și legitime. Cu toate acestea, a argumenta că pornografia ar trebui interzisă din acest motiv ar fi la fel de absurd ca și a argumenta că biserica ar trebui desființată din cauza existenței unor indivizi abuzivi în cadrul acesteia (și trebuie menționat că aceste infracțiuni sunt mult mai grave decât orice ar putea apărea în cadrul pornografiei profesionale, din motive pe care aș prefera să nu le numesc, deși sunt cunoscute de toată lumea). Evident, acesta ar fi un răspuns nerezonabil și nejustificat. Păstrarea a ceva ce are o valoare profundă pentru mulți oameni, cerând în același timp o supraveghere etică puternică, nu este o trădare a durerii victimelor, nu este negare, ci discernământ: capacitatea de a separa ceea ce trebuie condamnat de ceea ce merită încă să existe. Același lucru este valabil și pentru familie, probabil cea mai sacră instituție din societatea umană, leagănul iubirii și grijii. Și totuși, atunci când familia devine toxică, ea poate fi și cadrul celui mai devastator abuz emoțional și fizic. Ar trebui să desființăm familia din acest motiv? Desigur că nu. Pentru că înțelegem că valoarea ei, pentru milioane de vieți, rămâne imensă și că răspunsul la durere nu este distrugerea, ci dreptatea. Nu distrugem ceea ce este semnificativ și frumos pentru a-i pedepsi pe cei care l-au trădat. Ne străduim să vindecăm, să protejăm și să păstrăm ceea ce încă merită să existe.

Urmând logica care anulează în loc să reformeze și simplifică în loc să înțeleagă, ar trebui să interzicem munca, sportul, muzica, educația, turismul, jocurile, voluntariatul sau practic orice activitate sau instituție umană, deoarece infracțiunile pot avea loc în orice context. Chiar și caritatea, una dintre cele mai nobile activități ale umanității, a fost implicată în

scandaluri grave. Luați în considerare scandalul Oxfam din Haiti, unde unii lucrători umanitari și-au abuzat puterea pentru a exploata femeii vulnerabile. Ar trebui să interzicem caritatea din acest motiv? Nu, desigur că nu. Problema nu este caritatea în sine, ci indivizii care se hrănesc cu persoanele vulnerabile din cadrul acesteia.

Același raționament se aplică și pornografiei: nevoia unor reglementări clare în această industrie nu este un motiv de interdicție, ci mai degrabă o modalitate de a asigura protecția celor implicați, la fel ca în orice alt domeniu. Mai mult, așa cum amploarea fenomenului face nerezonabil să credem că abuzul nu are loc niciodată, nu există niciun motiv să presupunem că abaterile sunt mai răspândite în această industrie decât în locurile de muncă tradiționale, unde au loc diverse forme de abuz, adesea cu ușile închise și departe de controlul public, în moduri care rămân ascunse tocmai pentru că aceste medii sunt considerate respectabile și necontroverse.

Chiar în acest moment, mii de oameni lucrează pe șantiere fără măsuri de siguranță adecvate, o realitate care duce la mii de decese în fiecare an. Și totuși, nu cerem interzicerea construcțiilor, deoarece recunoaștem atât valoarea sa socială, cât și posibilitatea îmbunătățirii siguranței prin reglementare. De ce ar trebui tratată pornografia, unde riscurile nu sunt comparabile, ca și cum ar fi mai periculoasă?

Unele daune nu sunt prevăzute în lege. Nu toate rănilor sunt infracțiuni, dar sunt totuși răni. Așadar, contează. Există medii în cadrul pornografiei care sunt toxice? Inevitabil, răspunsul, undeva, este întotdeauna da. Niciun domeniu uman de această dimensiune nu poate fi complet lipsit de astfel de probleme. Dar acesta nu este un motiv pentru a condamna întregul domeniu al exprimării sexuale. Există riscul ca unii să folosească pornografia nu pentru a explora dorința, ci pentru a o ofili? Da, desigur

că există. Lumea este plină de oameni care rănesc ceea ce nu înțeleg. Fiți foarte atenți: nu este vorba de cât de explicită este o scenă sau de cât de intensă ar putea fi fantezia. Când o femeie alege să-și exprime liber dorințele profunde, chiar și pe cele mai îndrăznețe, mai sălbătice, ceea ce contează este că acestea sunt ale ei, nu sunt forțate. Iar această libertate include totul: dreptul de a-și îmbrățișa sexualitatea cu îndrăzneală sau de a o respinge complet. Ambele alegeri (și tot ce este între ele) sunt legitime. Libertatea ei, autodeterminarea ei în alegerea dacă și cum să-și trăiască sexualitatea, fericirea ei: acestea sunt cele care fac diferența. (Și acest adevăr merge mult dincolo de pornografie.) În cele din urmă, așa cum nu interzicem căsătoria pentru că unii oameni o transformă în ceva toxic (fără a comite tehnice infracțiuni), nu ar trebui să interzicem pornografia pentru că unii o utilizează în mod abuziv sau pentru că o reduc la o simplă mașină de făcut bani, transformând ceva ce ar putea onora sinele cel mai profund al unei persoane în ceva gol, lipsit de suflet, lipsit de sens, orb la frumusețea pe care ar fi trebuit să o dezvăluie.

Pe de altă parte, existența unor abateri grave, inevitabile din punct de vedere statistic în orice demers uman de amploare, nu neagă realitatea experiențelor pozitive și profund semnificative: mulți oameni din industrie vorbesc deschis despre împlinirea lor personală, chiar și după ce părăsesc domeniul, când orice interes financiar este minim sau absent. Și, la fel ca în cazul piloților de Formula 1, aceștia pot pleca nu din regret, ci pur și simplu pentru că au simțit că era timpul să înceapă un nou capitol în viață, poate influențați de preocupări familiale sau alte motive personale. Aceste mărturii pozitive sunt realități care nu pot fi ignorate. Unii ar putea respinge acest lucru ca fiind o viziune naivă sau „romanticizată” asupra pornografiei, dar ceea ce este cu adevărat naiv este presupunerea că dorințele, motivațiile și aspirațiile umane pot fi reduse la o singură na-

rațiune simplistă. Ideea că orice femeie care vorbește pozitiv despre experiența sa în pornografie o face exclusiv pentru câștig financiar este o afirmație nefalsificabilă. După cum a explicat Karl Popper, o teorie care nu poate fi testată empiric nu este validă științific. Dacă fiecare mărturie pozitivă este respinsă automat ca fiind influențată de interes financiar, atunci nu există nicio observație posibilă care să poată infirma această teorie. Aceasta nu înseamnă că fiecare afirmație ar trebui acceptată necritic, dar respingerea tuturor mărturiilor favorabile a priori, ca o chestiune de principiu, echivalează cu adoptarea unei poziții dogmatice mai degrabă decât raționale. Iar dogma, nu rațiunea, este adevăratul dușman al înțelegerii.

Revenind la problema riscului, merită menționat faptul că multe activități acceptate social implică pericole mult mai mari decât pornografia, cum ar fi cursele auto, alpinismul extrem sau explorarea științifică în medii mortale, cum ar fi vulcanii și peșterile. Aceste activități sunt periculoase, însă societatea nu solicită abolirea lor, deoarece pericolul este voluntar și informat. Fiecare găsește sens în moduri diferite: ceea ce poate părea nesăbuit sau absurd pentru unii este, pentru alții, viața trăită la maximum. Opoziția față de pornografie, așadar, pare adesea mai puțin preocupată de daunele demonstrabile și mai înrădăcinată în disconfortul cultural față de exprimarea sexuală. Într-o societate liberă, nu există nicio justificare pentru interzicerea activității consensuale a adulților doar pentru că unii o consideră riscantă sau neînțeleaptă. Cei cărora le pasă cu adevărat ar trebui să ofere argumente, nu să impună restricții.

1.2) Periculoasă pentru cei care o urmăresc?

Un argument comun susține că pornografia poate avea un impact asupra sănătății mintale. Deși pornografia poate avea efecte negative, în special asupra persoanelor vulnerabile din

punct de vedere psihologic, mă întreb adesea dacă comportamentele profund agresive, nepoliticoase și frustrate care sunt frecvent observate în societate ar putea, cel puțin parțial, să provină din represiunea sexuală. Deși nu pretind că sunt expert în psihologie, este o întrebare filosofică legitimă dacă nevoile sexuale nesatisfăcute, atunci când sunt prelungite, ar putea contribui la dezechilibre emoționale. Nu este vorba de a afirma o concluzie definitivă, ci de a evidenția o asimetrie filosofică: examinăm potențialele daune ale pornografiei, în timp ce rareori luăm în considerare potențialele consecințe psihologice ale absenței sale în anumite contexte, mai ales atunci când această absență este determinată de rușine sau vinovăție internalizată.

Cu toate acestea, spre deosebire de afirmațiile alarmiste despre pornografie, recunosc că perspectiva mea este o ipoteză, nu o certitudine. De asemenea, merită subliniat faptul că intenția mea nu este de a critica abstinanța în sine, care este o alegere legitimă și personală care, pentru mulți indivizi, poate să nu aibă nicio consecință negativă. Ideea mea este pur și simplu că pentru cei care nu sunt într-o relație și care resping prostituția și pentru care sexul ocazional nu este o opțiune dorită sau accesibilă, alternativele practice sunt limitate. În astfel de cazuri, alegerea se reduce fie la o formă de autostimulare, care poate include pornografia, fie la abstinanța. Aceasta nu înseamnă că pornografia satisface nevoia de intimitate: nu o face. Însă, în anumite circumstanțe, poate funcționa ca o supapă de presiune: o modalitate de a descărca tensiunea acumulată și de a menține un echilibru interior funcțional, evitând tensiunea psihologică acolo unde represiunea ar putea duce altfel la suferință. Acesta nu este un ideal; este pur și simplu o realitate umană. Dacă ar trebui să discutăm despre potențialele daune, ar trebui să le cântărim în mod echitabil, mai degrabă decât să presupunem că abstinanța este inerent neutră, în timp ce pornografia este inerent dăunătoare, și meri-

tă să ne întrebăm dacă riscurile atribuite pornografiei depășesc cu adevărat pe cele asociate cu abstinanța prelungită sau forțată.

În ceea ce privește în mod specific problema percepției distorsionate a sexualității, nu neg că, pentru unii indivizi, în special cei care se luptă cu gândirea critică, pornografia ar putea avea efecte negative, cum ar fi, de exemplu, dezvoltarea unor așteptări nerealiste, dar acest lucru nu este ceva specific pornografiei, luați în considerare cultul perfecțiunii în rețelele de socializare sau portretizările idealizate din filmele și seriilele mainstream. Ceea ce știm sigur este că rețelele de socializare creează dependență și promovează viziuni distorsionate ale realității. Luați în considerare doar răspândirea teoriilor conspirației, cum ar fi chemtrails, mișcările anti-vaccinare, Pământismul plat sau respingerea teoriei evoluției.

Deși există într-adevăr mișcări care pledează pentru o reglementare mai strictă a rețelilor de socializare, puține propun interzicerea totală. În schimb, accentul se pune pe creșterea gradului de conștientizare, promovarea responsabilității și asigurarea utilizării adecvate. Bineînțeles, la fel ca alcoolul și alte conținuturi destinate adulților, pornografia ar trebui să rămână accesibilă doar persoanelor mature. Asigurarea faptului că minorii nu o accesează este o problemă separată, una care ține de reglementare, nu de interzicere pentru toată lumea.

Dezvoltă unele persoane o utilizare compulsivă a pornografiei? Cu siguranță, așa cum arată știința, se poate întâmpla și cu alte forme de divertisment, inclusiv televiziunea, jocurile video și chiar activități sănătoase precum studiul, nutriția sau exercițiile fizice. Știința este pentru înțelegere, nu pentru legitimarea cruciadelor morale. Cei care se luptă cu comportamente compulsive ar trebui să caute ajutor prin medicină și terapie. Ei merită îngrijire, sprijin și respect, nu un stat cenzurător care îi pedep-

sește pe toți ceilalți în numele suferinței lor. Acest lucru nu ar fi nici just, nici demn, nici pentru ei, nici pentru alții. Eu beau foarte ocazional o bere, iar soția mea joacă doi euro la loterie în fiecare vineri. Ar trebui ambele interzise pentru că unii oameni suferă de alcoolism sau dependență de jocuri de noroc? De ce nu ar trebui să fim liberi să ne bucurăm în pace de „vicii” în esență inofensive? Problema nu este pornografia, rețelele sociale, jocurile de noroc, utilizarea smartphone-urilor, cumpărăturile sau alcoolul în sine, ci contextul în care sunt implicate.

Unii ar putea obiecta manipulativ, apelând la autoritatea OMS, dar aceasta este o denaturare. Organizația Mondială a Sănătății nu pledează pentru interzicerea pornografiei. Preocupările sale sunt centrate pe protejarea populațiilor vulnerabile (în special a minorilor, care trebuie strict excluși de la accesul la aceasta), nu pe interzicerea exprimării sexuale a adulților. La fel cum ridică îngrijorări cu privire la timpul excesiv petrecut în fața ecranelor, fără a solicita interzicerea instrumentelor care, în ciuda riscurilor lor, rămân extrem de valoroase, cum ar fi smartphone-urile.

Concluzionând, deși este incontestabil faptul că pornografia poate avea efecte negative, prezentarea ei ca o plagă socială este o exagerare crasă care distorsionează realitatea. Pentru majoritatea oamenilor, în circumstanțe obișnuite, aceasta funcționează ca o formă inofensivă de divertisment. Aceasta nu înseamnă că este inofensivă pentru toată lumea, ci că, la fel ca alte tipuri de divertisment pentru adulți, poate fi savurată în mod responsabil de marea majoritate, fără consecințe negative. În loc să alimenteze panica morală, o abordare mai rațională ar fi să ne concentrăm pe consumul responsabil, așa cum facem și cu alte industrii orientate către adulți.

2) Ar împiedica abolirea pornografiei diseminarea ilicită de materiale intime?

Un argument pentru interzicerea pornografiei poate fi acela că aceasta contribuie la diseminarea neautorizată a conținutului sexual privat. Aceasta este o problemă profund tulburătoare care merită nu doar atenția noastră, ci și empatia și solidaritatea noastră neclintită cu victimele. Rușinea aparține în întregime celor care le încalcă încrederea sau se hrănesc cu ea, nu lor. Nu sunt singuri, există oameni care le sunt alături. Lor le-aș spune: Dacă ziua de azi vi se pare insuportabilă, rezistați. Sunteți mai mult decât această durere. Sunteți demni de iubire, respect și dreptate. Nu sunteți definiți de ceea ce vi s-a făcut. Cu toate acestea, ideea că această problemă poate fi rezolvată prin interzicerea pornografiei legale (restricționând astfel libertatea celor care consideră exprimarea și exhibiționarea sexuală satisfăcătoare) este eronată din mai multe motive (deși și bărbații pot fi victime, stigmatul și consecințele sunt adesea mai severe pentru femei: pentru claritate, mă voi referi, așadar, la cazul feminin în cele ce urmează).

Să ne imaginăm că, într-un stat represiv și, prin urmare, anti-pornografie (fascist, comunist, teocratic etc.), o femeie raportează distribuția fără consimțământ a unui videoclip intim cu ea însăși: va fi protejată sau va risca să fie persecutată pentru „acte imorale”? În țările cu reglementări, există instrumente legale pentru a raporta și pedepsi distribuția ilegală de videoclipuri. Cu toate acestea, în țările prohibiționiste, victimele se pot confrunta cu bariere în căutarea dreptății, deoarece discuțiile despre conținut sexual în sine pot fi stigmatizate sau chiar incriminate, ceea ce le poate descuraja să raporteze abuzurile.

Unii ar putea argumenta că această problemă este mai puțin răspândită în țările în care pornografia este interzisă, deoarece, în teorie, nu ar exista videoclipuri intime care să poată fi

partajate fără consimțământ. Cu toate acestea, acest argument este profund eronat din cel puțin două motive.

Primul este că, chiar și în țările în care pornografia este legală și disponibilă pe scară largă, distribuirea sau căutarea de materiale intime fără consimțământ este o infracțiune foarte gravă, urmărită penal prin legi specifice care vizează protejarea victimelor și urmărirea penală a infractorilor. Consolidarea acestor protecții și asigurarea aplicării lor reprezintă o cauză nobilă demnă de un sprijin neclintit.

A doua este că, chiar dacă, în mod absurd, am presupune că în țările prohibiționiste un videoclip intim se răspândește mai greu, acest lucru nu ar schimba nimic: reducerea circulației nu înseamnă nimic dacă prețul este reducerea la tăcere a victimei sau incriminarea sexualității sale. În plus, cele mai grave daune rezultate din răspândirea ilicită nu se produc neapărat la scară largă, ci pot apărea între cunoscuți, provocând suferințe profunde și nedrepte, și aceasta indiferent de cantitatea de pornografie accesibilă. Această durere poate fi și mai devastatoare în contextele în care sexualitatea este puternic stigmatizată: tocmai în țările în care sexul este tabu, iar pornografia este interzisă, riscul de represalii pentru victimă este și mai mare, deoarece nu numai că este expusă împotriva voinței sale, dar este și etichetată ca fiind vinovată de un act considerat inacceptabil social. În aceste contexte, victima nu are nicio modalitate de a se apăra, în timp ce cei care răspândesc videoclipul rămân nepedepsiți sau chiar își găsesc sprijin în ipocrizia socială care condamnă femeile mai mult decât bărbații.

3) Este pornografia degradantă?

Această critică se bazează pe o presupunere foarte discutabilă: cine decide ce este „degradant” și pentru cine? Nu vreau să relativizez toate valorile aici. Mai degrabă, vreau să subliniez un punct etic fundamental: atunci când un

adult își dă consimțământul valid și informat pentru o exprimare sexuală și nu simte nicio rușine sau rău în aceasta, trebuie să ne întrebăm dacă a o numi „degradantă” este o reflecție a actului în sine sau a unei judecăți morale externe proiectate asupra lui.

A fost o vreme când chiar și Madame Bovary a lui Flaubert a fost urmărită penal pentru obscenitate. Și, mult timp, chiar și frescele lui Michelangelo din Capela Sixtină au fost considerate scandaloase din cauza nudității lor. Ceea ce este considerat „degradant” a fost întotdeauna în mare măsură o chestiune de percepție culturală, mai degrabă decât un adevăr obiectiv. Și teatrul a fost mult timp considerat lipsit de reputație, într-un mod greu de imaginat astăzi. Același lucru se poate spune și despre muncă: în multe societăți din trecut, ceea ce considerăm acum o preocupare nobilă și demnă era odată văzut ca ceva de care să ne fie rușine. În capitolul 4 din „Logodiții”, Alessandro Manzoni povestește despre un negustor care, îmbătrânind, se simțea rușinat „de tot timpul petrecut făcând ceva în lumea asta” și observă cu inteligența și umorul său subtil obișnuit că „a vinde nu este mai ridicol decât a cumpăra”, subliniind cât de absurd era să consideri degradant o activitate necesară societății.

3.1) Degradant pentru cine?

A eticheta drept „degradant” ceva în care un adult se angajează în mod voluntar este doar o proiecție externă a sentimentelor personale, mai degrabă decât o realitate obiectivă. Recunosc: personal, consider multe reality show-uri degradante, atât pentru demnitatea, cât și pentru inteligența celor implicați, dar recunosc că aceasta este o chestiune de gust, nu o preocupare legală. Alții se bucură de ele și asta e suficient. Cu siguranță, cu toții putem fi de acord că interzicerea unor astfel de programe prin lege ar fi o încălcare clară a libertății personale.

Dacă, pe de altă parte, se susține că pornografia este degradantă pentru spectator, atunci ce face ca vizionarea sexului să fie mai degradantă decât vizionarea de sport, filme sau documentare?

S-ar putea argumenta că a crea pornografie este umilitor. Totuși, dacă o persoană experimentează ceva ca fiind pozitiv și împlinitor, nu există niciun motiv să critice acel lucru doar pentru că nu se încadrează în canoanele sociale tradiționale. Pornografia poate include vorbire obscenă sau poate implica dinamici precum explorarea consensuală și plăcută a controlului și a abandonării. Dar acestea au loc într-un spațiu definit de consimțământul reciproc și autonomia personală, ceea ce le distinge fundamental de coerciție. Nu au nicio legătură cu opresiunea care excită mintea bolnavă a unui violator. Diferența fundamentală este consimțământul: ceea ce face ca o dinamică sexuală să fie captivantă este *tocmai* faptul că este aleasă și savurată în mod liber de ambele părți, nimic nu ar putea fi mai departe de orice fel de abuz. De asemenea, merită menționat faptul că unii indivizi găsesc împlinire profundă în dinamica consensuală a dominației și supunerii, nu bazată pe violență sau suferință, ci pe încredere, abandon psihologic și bucuria comună de a explora rolurile de control și vulnerabilitate. Și aceasta este o formă validă și semnificativă de exprimare sexuală, atâta timp cât este aleasă în mod liber și savurată reciproc. Pentru a fi solide din punct de vedere etic, aceste dinamici trebuie să fie ancorate într-o profundă acordare emoțională și alese deoarece rezonază cu adevărul interior al celor implicați. Etichetarea unor astfel de experiențe drept „degradante” ignoră diversitatea sexualității umane și riscă să proiecteze disconfortul personal asupra celorlalți. Această diversitate include nu doar exprimarea îndrăzneță, ci și tăcerea. Unii oameni își exprimă autonomia îndreptându-se către sex; alții, îndepărtându-se de el. Nicio formă de libertate nu este mai legitimă decât alta. Abținerea nu este represiune, iar dezinteresul

nu este un eșec. Libertatea de a spune da nu înseamnă nimic fără libertatea egală de a spune nu, nu doar unui moment, ci poate unei vieți întregi. Mai mult, pornografia nu îmbrățișează neapărat dinamici îndrăznețe. Acoperă un spectru vast de expresii, de la cele mai blânde și romantice forme de erotism până la spectacole mai explicite. Nu există o singură definiție a pornografiei, așa cum nu există o singură modalitate de a experimenta sexualitatea. Ceea ce contează este că toate formele se bazează pe consimțământ și alegere personală.

Dacă o experiență sexuală este aleasă în mod conștient între adulți și trăită în siguranță, atunci dacă este considerată degradantă este o chestiune de perspectivă personală, nu o justificare pentru interdicție. Este ridicol ca cineva să dicteze: „Nu, nu ar trebui să te bucuri de ea așa, doar pentru că nu-mi place”. În cele din urmă, acest principiu se aplică oricărei alte activități umane: și găsesc comparația cu alpinismul extrem foarte interesantă din nou: unii o consideră extrem de satisfăcătoare, în timp ce pentru alții ar fi un coșmar. Privarea primilor de această experiență ar fi o crimă aproape la fel de gravă ca și obligarea celor din urmă să o trăiască.

De asemenea, merită luat în considerare faptul că nu este nerezonabil să presupunem că chiar și cei care sunt sceptici sau personal indiferenți față de pornografie ar admite probabil că nu toată ea este urâtă, lipsită de suflet sau degradantă. Chiar și lăsând deoparte aproape tot conținutul existent, este greu de crezut că majoritatea oamenilor, dacă ar fi expuși unui spectru larg și divers, nu ar găsi cel puțin câteva opere care să rezoneze cu ei. Nu pentru că ar fi „ipocriți”, ci pentru că imaginația erotică este la fel de diversă și complexă ca muzica sau poezia. Chiar dacă am accepta, în mod absurd, logica prohibiționistă care spune „Îl interzic pentru că nu-mi place” (o logică etic inacceptabilă), silogismul implicit din spatele unei interdicții totale tot s-ar prăbuși.

3.2) Dublul standard moral

În realitate, ideea că pornografia este degradantă este adesea o reflectare a unei lungi tradiții culturale care a văzut întotdeauna sexualitatea feminină ca pe ceva ce trebuie controlat și limitat. Nu este o coincidență faptul că femeile care fac pornografie sunt adesea judecate prost, în timp ce bărbații sunt mult mai puțin, dacă nu chiar admirați. Acesta este același tipar care duce la laudarea unui bărbat cu mulți parteneri și la condamnarea unei femei pentru același comportament. Dar dacă problema este stigmatul social, soluția nu este interzicerea pornografiei: este schimbarea mentalității care o înconjoară. Nu pornografia degradează femeile, ci mai degrabă normele sociale care impun o povară morală femeilor pentru alegerile lor sexuale. Această judecată este o formă de opresiune sexuală. O astfel de condamnare nu este doar nedreaptă, ci și fundamental incompatibilă cu principiile echității și ale nejudectării pe care le promovează adevărata etică creștină.

Însă există ceva și mai tulburător în spatele afirmației că o femeie „nu ar trebui” să facă pornografie, nu pentru că nu vrea, ci pentru că alții spun că este nedemnă de ea. Un astfel de raționament nu este protector: este sexist și, în cele din urmă, deumanizant. Se bazează pe presupunerea că femeile nu sunt pe deplin capabile să decidă singure ce le onorează sau dezonoarează demnitatea. A-i spune unei femei „nu poți face pornografie” pentru că îți jignește gustul moral nu este diferit de a-i spune „nu poți vorbi în public” sau „trebuie să stai acasă și să gătești”.

Nu este vorba despre protejarea sufletului ei, ci despre controlarea voinței ei. A nega cuiva dreptul de a-și defini propria demnitate este o formă mai profundă de obiectivare decât orice act consensual. „Spune: «Nu ai voie să fii tu însuși, pentru că am decis deja cine ar trebui să fii»”. Și nu există insultă mai crudă, nici mai

arogantă, decât să te prefaci că protejezi pe cineva negându-i dreptul de a fi cine este. Nu pretind să vorbesc în numele femeilor, ci doar să stau alături de cele care au fost judecate și să le afirm demnitatea.

Trebuie să ne amintim că stigmatul nu îi vizează doar pe cei care aleg pornografia ca profesie. De asemenea, îi lovește, poate chiar mai crud, pe cei care au explorat-o o dată, din curiozitate, dorință, sentiment de libertate sau chiar doar pentru a face niște bani ușor, iar apoi, în timp, poate au început să se îndoiască, întrebându-se dacă acea alegere le-a lăsat o amprentă. Aceste femei vreau să le spun, cu toată blândețea și puterea de care pot: nu ați pierdut nimic. Nici demnitatea voastră. Nici dreptul vostru de a fi iubite. Nici capacitatea voastră de a fi văzute cu ochi plini de stimă și iubire autentică și tandră. Nu este nimic în ne regulă cu voi, nici atunci, nici acum. Cei care vă judecă fără să înțeleagă își dezvăluie doar propriile limite, nu pe ale voastre. Meritați să fiți iubiți.” cu pasiune, cu respect, cu poezie. Nu „în ciuda” a ceea ce ai făcut, ci cu atât mai mult datorită curajului pe care l-ai avut. Pentru că a te arăta, a spune fără rușine lumii: „acesta sunt eu”, nu înseamnă doar a-ți dezvălui pielea, ci a-ți dezgoli sufletul. Și asta este, de asemenea, ceva profund uman și profund demn. Asta nu înseamnă că o astfel de alegere ar trebui făcută cu ușurință. După cum am spus mai devreme, „dacă problema este stigmatizarea socială, soluția nu este interzicerea pornografiei: este schimbarea mentalității care o înconjoară”, dar acest obiectiv este încă departe și s-ar putea să nu fie niciodată atins pe deplin. Stigmatul există și, dacă cineva se simte prea fragil pentru a-l purta cu ușurință, cu pace, nu cred că este înțelept să-l ignore. Dar asta nu are nicio legătură cu valoarea unei persoane care a avut această experiență.

3.3) Frica de libertatea altor oameni

Personal, ca majoritatea oamenilor, sunt monogam și retras din punct de vedere emoțional și sexual și nu am niciun interes să-mi trăiesc sexualitatea diferit. Dar asta nu mă face să mă simt superior celor care fac alegeri diferite de ale mele (de exemplu, alegeri de promiscuitate sau exhibiționism care caracterizează pornografia), la fel cum nu m-aș simți mai bine decât cineva care practică sporturi extreme sau se dedică unor pasiuni pe care eu nu le-aș practica. Singurul criteriu care contează cu adevărat este consimțământul voluntar și informat al celor implicați. De ce ar trebui să le spun celor care își trăiesc sexualitatea diferit de mine: „Eu sunt drept, iar tu greșești”? Ce principiu obiectiv justifică o astfel de poziție? În ce sens sunt superior moral? Iubirea adevărată nu este amenințată de exprimarea sexuală, mai ales când se înțelege că sexul și iubirea, deși se întâlnesc adesea, nu sunt același lucru. Se poate simți implicare emoțională fără dorință și dorință fără implicare emoțională. Acesta nu este un defect al naturii umane. Face parte din bogăția ei. De asemenea, cred cu tărie în posibilitatea unei prietenii profunde între bărbați și femei sau, în cazul persoanelor homosexuale, între persoane de același sex. Mă întristează când oamenii simt nevoia să sexualizeze orice formă de afecțiune sau apropiere, ca și cum singurul nostru limbaj emoțional ar fi erotic. Există o frumusețe imensă în legăturile care nu cer nimic altceva decât prezență, loialitate și bucuria tăcută de a fi acolo pentru celălalt. Această scurtă digresiune, cred, nu este nepotrivită. Gândirea filosofică înseamnă, de asemenea, recunoașterea conexiunilor profunde dintre teme aparent diferite. Libertatea sexuală include și libertatea de a nu se angaja în relații sexuale, libertatea de a cultiva legături profunde, non-erotice, de a trăi relații afective fără tipare prestabilite. Aici, am vrut să contest ideea că anumite conexiuni trebuie sexualizate sau categorizate. Acesta este, de fapt, același impuls care stă la baza nevoii de a interzice por-

nografia: obsesia de a eticheta, de a categoriza, de a controla. Cu alte cuvinte, aceste reflecții, deși personale, contează profund, deoarece capacitatea noastră de a respecta libertatea celorlalți începe cu capacitatea noastră de a înțelege diversitatea conexiunii umane. Tocmai această bogăție a experienței umane ar trebui să ne amintească faptul că nu suntem în măsură să judecăm.

Dacă o persoană alege în mod voluntar să facă pornografie, găsește satisfacție în munca sa și nu suferă prejudecii, adevărata întrebare este dacă este treaba altcuiva să judece. Cine suntem noi să spunem că este „degradant”? Încercarea de a legifera moralitatea pe baza disconfortului personal se apropie periculos de mult de o mentalitate autoritară și ridică preocupări filosofice mai largi cu privire la libertatea individuală și controlul statului asupra vieții private.

După cum a spus elocvent John Stuart Mill în *Despre libertate*:

> De îndată ce orice parte a conduitei unei persoane afectează în mod prejudiciabil interesele altora, societatea are jurisdicție asupra acesteia, iar întrebarea dacă bunăstarea generală va fi sau nu promovată prin interferența cu aceasta devine deschisă discuției. Dar nu există loc pentru a lua în considerare o astfel de întrebare atunci când conduita unei persoane nu afectează interesele altor persoane în afară de ea însăși sau nu le afectează neapărat decât dacă acestea doresc (toate persoanele în cauză fiind majore și cu un nivel obișnuit de înțelegere). În toate aceste cazuri, ar trebui să existe o libertate perfectă, legală și socială, de a face acțiunea și de a suporta consecințele.

Dezbateri similare apar în alte domenii ale autonomiei individuale. Luați în considerare eutanasia: ar trebui să i se refuze unei persoane informate și consimțitoare dreptul de a-și pune capăt suferinței? Sau să luați homosexualita-

tea, care până relativ recent era restricționată pe baza unor argumente moraliste similare cu cele îndreptate uneori împotriva pornografiei în zilele noastre. În unele părți ale lumii, aceasta este încă ilegală, adesea de către bărbații heterosexuali (în multe contexte, femeile tind să arate mai multă toleranță, iar în țările regresive din punct de vedere cultural, oricum rareori dețin poziții de putere) care, tocmai pentru că sunt bărbați heterosexuali, înțeleg cât de chinuitor ar fi să se trezească prinși într-o lume în care singura formă permisă de intimitate este cea cu bărbații. Și totuși, în ciuda acestei înțelegeri, se simt îndreptățite să impună exact acest lucru femeilor lesbiene, negându-le dreptul de a-și urma propria natură și de a iubi liber. Nu din ignoranță, ci din voința de a impune altora ceea ce ele însele nu ar accepta niciodată să îndure. Ca și în cazul pornografiei, ceea ce dezvăluie toate aceste cazuri este aceeași frică subiacentă de libertatea altor oameni și obsesia de a controla ceea ce este diferit.

Totuși, tocmai pentru că apărarea libertății homosexuale este atât de importantă, trebuie să recunoaștem și riscurile pe care le prezintă exploatarea acesteia în scopul auto-măririi. În ultimii ani, în unele contexte occidentale, am văzut un număr tot mai mare de indivizi care, sub pretextul că pledează pentru minoritățile sexuale, par mai preocupați de afișarea superiorității morale decât de bunăstarea reală a celor pe care pretind că îi apără. Aceste dinamici, adesea conduse de vanitate mai degrabă decât de virtute, pot înstrăina opinia publică, pot crea oboseală culturală și chiar pot îngreuna viața persoanelor homosexuale, care se pot simți jenate, denaturate sau reduse la simboluri în bătăliile ideologice. Un fenomen foarte similar poate fi observat în activismul antirasist, unde unele voci nu caută dreptatea, ci lumina reflectoarelor. Lupta pentru demnitate și egalitate merită mai mult decât să fie instrumentalizată de ego. După cum a remarcat odată Ales-

sandro Manzoni (capitolul 13 din Logodnici), se întâmplă adesea ca

> cei mai înfocați susținători să devină un impediment.

Un adevăr care încă este valabil: cei mai zeloși susținători, fără umilință și măsură, pot deveni adesea un obstacol în calea cauzei pe care intenționează să o servească.

4) Obiectivează pornografia oamenii?

Deși este important să recunoaștem că unii indivizi pot găsi o împlinire sexuală autentică în a fi obiectivați erotic, într-un cadru consensual și intim, termenul de obiectivare este adesea folosit într-un sens negativ, pentru a implica o pierdere a voinței, demnității sau umanității. Dar acestea sunt concepte fundamental diferite. Obiectivizarea erotică, atunci când este aleasă liber și experimentată cu respect reciproc, nu este același lucru cu dezumanizarea. Prima poate fi o formă validă de exprimare personală; cea de-a doua este o încălcare a sinei.

Dar când vorbim despre obiectivare în pornografie, ne referim cu adevărat la cea de-a doua? Dacă o persoană adultă și consimțitoare decide să facă pornografie, cine suntem noi să spunem că este „redușă la un obiect”? Dacă această logică ar fi validă, ar trebui să spunem că un model este obiectivat pentru că este apreciat pentru estetica sa sau că un atlet este obiectivat pentru că valoarea sa este legată de performanța fizică. Dar nimeni nu ridică aceste obiecții, deoarece este clar că valoarea unei persoane nu este niciodată redusă la o singură dimensiune. În plus, pornografia nu anulează personalitatea celor care o practică. De ce nu ar putea fi, în schimb, o modalitate de a-ți exprima individualitatea?

Expresia „a fi văzut ca un obiect” este în sine problematică. O actriță porno nu este văzută ca

un manechin sau o cochilie goală: tocmai faptul că este vie, prezentă și conștientă dă sens scenei și o face erotică. Ceea ce stârnește dorința nu este absența subiectivității, ci tocmai prezența ei conștientă, conștientizarea din spatele privirii, actul deliberat de a se arăta. Nu este redusă la un obiect; este un subiect care alege să se joace cu anumite coduri estetice. Și această alegere deliberată este ceea ce separă afișarea erotică de dezumanizare. Tocmai de aceea pornografia generată de inteligența artificială, oricât de realistă ar fi, nu poate avea niciodată aceeași valoare ca pornografia reală. Acestea nu sunt doar imagini, ci expresii ale prezenței umane, ale unor indivizi conștienți care aleg să fie văzuți. Dilemele etice și emoționale care vor apărea în curând în jurul utilizării inteligenței artificiale în pornografie sunt încă o dovadă că actorii nu sunt percepuți ca obiecte, ci ca indivizi conștienți. Dacă ar fi cu adevărat văzuți ca simple instrumente, pornografia s-ar transforma în replici artificiale. Mă îndoiesc puternic că va fi vreodată așa. Arta figurativă generată artificial poate fi eficientă în multe alte domenii, dar tocmai în pornografie nu reușește să înlocuiască elementul uman. Există sectoare în care oamenii sunt adesea tratați ca instrumente înlocuibile: în fabrici, în birouri, în serviciul clienți. Desigur, nu este nimic inerent greșit în automatizare: înlocuirea muncii umane cu mașini este adesea un semn de progres, nu un eșec al eticii. Dar trebuie să recunoaștem ce dezvăluie. Atunci când o mașină își poate face treaba mai eficient, omul este respins fără ezitare morală, ca și cum prezența sa nu ar avea nicio valoare intrinsecă. Așa arată adevărata obiectivare. Paradoxal, tocmai în pornografie (chiar domeniul acuzat că reduce oamenii la obiecte) prezența umană nu poate fi înlocuită. Și această observație evidențiază eroarea afirmației că artiștii sunt văzuți ca obiecte: dacă ar fi cu adevărat, replicile cu inteligență artificială ar fi mai mult decât suficiente. Cu alte cuvinte, tocmai acolo unde există o acuzație mai mare de obiectivare,

există în realitate o mai mare recunoaștere a caracterului uman de neînlocuit.

În realitate, cei care acuză pornografia de „obiectivizare” fac adesea acest lucru pentru a stigmatiza sexualitatea feminină. De ce ar trebui o femeie care alege să-și arate corpul să fie „redușă la un obiect”, în timp ce cele care îl ascund sunt considerate „respectabile”? Această mentalitate nu protejează femeile, ci le infantilizează. Adevăratul respect nu constă în a le spune ce pot sau nu pot face, ci în a le recunoaște capacitatea de a decide singure. A face pornografie sau a deveni călugăriță sunt ambele alegeri legitime și profund respectabile. Este odios faptul că există oameni care respectă una, dar nu și pe cealaltă. Ambele sunt forme de autodefinire, niciuna nu este mai mult sau mai puțin nobilă, atâta timp cât sunt alese în mod liber.

Unii îl invocă pe Kant pentru a acuza pornografia că reduce ființa umană la un obiect. Dar tocmai cel mai nobil principiu al său, cel care ne poruncește să tratăm fiecare persoană ca scop și niciodată doar ca mijloc, dezvăluie defectul acestui argument. Dacă o persoană, în deplină conștiință de sine, simte că unul dintre scopurile vieții sale include expoziția, nu este un obiect: este un individ care ia decizii cu privire la propriul corp și sexualitate. Respectul moral pentru acea persoană înseamnă onorarea acelei alegeri, nu suprimarea ei. A-i refuza această libertate, în numele susținerii unui model social dominant de sexualitate pe care nu-l recunosc ca fiind al lor, înseamnă tocmai tratarea lor ca mijloace pentru un scop pe care nu îl împărtășesc (și anume, păstrarea unei viziuni colective și moraliste asupra sexualității), mai degrabă decât ca scopuri în sine. Și asta, da, înseamnă cu adevărat obiectivarea.

Unii ar putea obiecta că, chiar acordând autonomie și consimțământ, pornografia implică adesea un fel de obiectivare și că acest lucru în sine ar contrazice principiul lui Kant de a nu

trata niciodată o persoană doar ca mijloc. Dar această perspectivă este profund discutabilă. Când permitem unui adult, pe deplin conștient de sine, să se implice în pornografie, nu îl constrângem sau îl înșelăm să facă ceva ce nu își dorește, ci îi permitem să-și satisfacă o nevoie, să urmărească o formă de autoexprimare care contează pentru el.

Când o persoană decide în mod conștient să se ofere privirii celorlalți, chiar și într-o formă care se joacă erotic cu obiectivarea, nu este redusă la un mijloc. Alege un scop; Ei își exercită acțiunea. În astfel de cazuri, corpul devine un limbaj, o formă de exprimare, chiar o declarație culturală sau existențială. Dacă îmi asum în mod voluntar un rol, chiar și unul care mă plasează simbolic în poziția de „mijloc”, rămân un subiect. Sunt autorul aceluia moment. Nu văd imperativul lui Kant ca pe o interdicție a rolurilor erotice sau a teatralității, ci ca pe un apel la respectarea suveranității persoanei, mai ales atunci când libertatea acesteia ia forme neconvenționale, dar inofensive din punct de vedere etic. Pe scurt, a fi dorit sau a oferi plăcere, așa cum fac și cântăreții sau dansatorii, nu este același lucru cu a fi un obiect.

Dacă l-am aduce pe Kant-ul istoric în secolul XXI și l-am întreba ce părere are despre pornografie, sunt șanse mari să fie îngrozit (și nu pot exclude că același lucru ar putea fi valabil și pentru Mill). Această reacție ar fi modelată de normele culturale și sexuale ale timpului său, nu de principiile de bază ale filosofiei sale morale. De aceea susțin că aplicarea ideilor sale etice cheie în contextul nostru actual poate necesita uneori îndepărtarea de judecățile sale personale. Provocarea nu constă în a urma concluziile lui Kant, ci în a rămâne fidel metodei sale morale: a trata persoanele ca scopuri și a acționa doar conform principiilor pe care le putem voi ca legi universale. Cred că, cu toate contradicțiile care domnesc în fiecare ființă umană, Kant, într-un anumit sens, l-a anticipat chiar pe Mill cu câteva decenii. El a scris (din

„Despre vechiul gând: poate fi corect în teorie, dar nu va funcționa în practică”):

> Nimeni nu mă poate obliga să fiu fericit după felul său, conform concepției sale despre bunăstarea altcuiva. În schimb, fiecare își poate urmări fericirea în modul care i se pare cel mai potrivit, cu condiția să nu încalce libertatea altor oameni de a urmări scopuri similare, adică dreptul altuia de a face orice poate coexista cu libertatea fiecărui om în temeiul unei posibile legi universale.

Desigur, opiniile lui Kant asupra sexualității erau complexe, iar domeniul meu de studiu este fizica, nu filosofia; ofer doar o lectură filosofică de bună-credință a principiilor sale cheie, aplicate unui context modern în care provocările morale s-au schimbat (multe dintre realitățile la care mă refer aici pur și simplu nu existau și erau de neimaginat pe vremea lui Kant), dar nevoia de respect, autonomie și conștientizare a impactului pe care acțiunile noastre îl au asupra lumii rămâne aceeași. Îndrăznesc să spun că probabila respingere a pornografiei de către Kantul istoric ar contrazice esența filosofiei sale, atât în ceea ce privește imperativul de a trata fiecare persoană ca scop și niciodată doar ca mijloc, cât și în ceea ce privește acționarea doar pe baza unor principii pe care cineva ar putea în mod rezonabil să le dorească să devină legi universale (în acest caz, principiul conform căruia alegerile personale pe care nu le putem împărtăși ar trebui să fie totuși respectate, atâta timp cât îi respectă pe ceilalți). Ceea ce fac aici este să iau în considerare o interpretare evoluată a gândirii sale, una care își păstrează esența etică, dar respinge moralismul sexofob al unei alte epoci. A trata pe cineva ca scop nu înseamnă a-i dicta viața, ci a-i onora capacitatea de a o alege.

5) Exploatează pornografia singurătatea?

Unii ar putea argumenta că pornografia exploatează singurătatea, dar acesta este un argument slab din cel puțin două motive.

i) În primul rând, pornografia nu este exclusivă persoanelor singure. Mulți oameni aflați în relații fericite și profund conectate se bucură de ea împreună ca de o experiență comună.

ii) În al doilea rând, toate industriile există pentru a satisface nevoile umane. Exploatează agricultura foamea? Exploatează medicii boala? Dacă vrei să o spunei așa, atunci da, dar aceasta este pur și simplu o caracteristică a tuturor profesiilor. De fiecare dată când mergem la muncă, ceea ce facem este tocmai pentru a satisface o nevoie. Și acesta, în general, este cu adevărat un lucru nobil.

Uneori, aceste nevoi nu sunt deloc sănătoase, luați în considerare tutunul, alcoolul, fast-food-ul, băuturile zaharoase sau emisiunile TV de proastă calitate. Cu toate acestea, spre deosebire de substanțe precum alcoolul sau tutunul, pornografia, cel puțin atunci când este experimentată într-un mod conștient și respectuos, se referă la o nevoie naturală și sănătoasă. Adevărata întrebare este: ce problemă rezolvă de fapt interzicerea pornografiei? În ce fel ar îmbunătăți interzicerea pornografiei viața bărbaților și femeilor care nu sunt într-o relație? Singura îngrijorare care îmi vine în minte în legătură cu problema singurătății este că, în cazuri rare, persoanele vulnerabile din punct de vedere psihologic ar putea ajunge să creadă că pornografia ar putea înlocui contactul uman. Cu toate acestea, așa cum s-a discutat deja în Secțiunea 1.2, riscul utilizării abuzive de către câțiva nu justifică suprimarea libertății pentru toți.

În concluzie, nu toate utilizările sunt la fel de sănătoase, așa cum în cazul mâncării sau divertismentului, excesul poate duce la probleme. Dar acesta nu este un defect al pornografiei

ei în sine, ci doar o reamintire a faptului că orice plăcere necesită echilibru și conștientizare.

6) Argumentul „ce-ar fi dacă ar fi mama ta?”

Acesta este un exemplu clasic de eroare emoțională. Ideea că o activitate devine inacceptabilă atunci când implică o rudă apropiată nu este un argument rațional, ci o reacție emoțională. Dacă mama mea ar fi actriță porno, ar fi alegerea ei, la fel cum ar fi dacă ar alege să fie avocat, atlet sau artist. Dar de ce ar trebui să fie o problemă pentru mine? Dacă ar alege în mod liber acea cale, ce bază rațională ar avea pentru a obiecta? Singura întrebare reală ar trebui să fie dacă își dorește asta. Ce-ar fi dacă mama ta ar vrea să escaladeze K2? Asta m-ar îngrozi cu adevărat, pe bună dreptate, deoarece riscurile pun viața în pericol. Deși ar considera-o în continuare *profund nedreptă*, ar putea cel puțin înțelege de ce statul ar putea încerca să interzică astfel de activități cu risc ridicat din motive de siguranță. Dar pornografia? Poate implica complexități emoționale și etice, ca multe experiențe umane, dar atunci când este aleasă în mod liber, nu este în mod inerent dăunătoare și nu ar trebui tratată ca și cum ar fi o amenințare la adresa siguranței. Pe scurt, ca răspuns la întrebarea „ce-ar fi dacă ar fi mama ta?”, ar răspunde exact așa cum a făcut Charlie Chaplin când a respins cu mândrie o acuzație care se dorea a fi discriminatorie: „Nu am această onoare”. Faptul că un membru al familiei se implică într-o anumită activitate nu schimbă natura sa etică.

7) Argumentul „ce-ar fi dacă ar fi soția ta?”

Deși o mare parte din ceea ce s-a spus în secțiunea anterioară se aplică și aici, această obiecție este mai profundă: nu face apel la moralitatea publică, ci la ceva mai intim, legătura emoțională dintre două persoane. Nu este vorba despre ceea ce permite societatea, ci despre ceea ce poate înțelege și îmbrățișa dragostea

romantică. Și tocmai de aceea merită o atenție filosofică egală.

Acest lucru mă conduce la reflectarea asupra modului în care înțeleg personal relațiile, încrederea și libertatea, nu ca pe o simplă și nepotrivită digresiune, ci pentru că orice răspuns filosofic la obiecția „ce-ar fi dacă ar fi fost soția ta?” la adresa pornografiei depinde în mod necesar de modul în care cineva concepe dragostea și parteneriatul. Ceea ce urmează nu este o anecdotă privată, ci un set de principii generale, ilustrate printr-o lentilă personală, dar menite să vorbească despre o realitate umană universală. După cum va deveni clar, această viziune nu este îngustă sau prescriptivă: lasă loc tuturor perspectivelor și sensibilităților emoționale. Viziunea mea asupra relațiilor nu se bazează pe proprietate, ci pe încredere și respect reciproc. Nu dețin corpul soției mele: *ea* îl deține. Dacă ar face o astfel de alegere, ar fi decizia ei, iar rolul meu ar fi pur și simplu să o respect și să-i înțeleg sentimentele. Dragostea nu înseamnă control și nici frică de libertatea celeilalte persoane. Este încredere, complicitate și dorința de a vedea persoana pe care o iubești împlinindu-se într-un mod care are sens pentru ea. Acestea fiind spuse, deschiderea și onestitatea sunt fundamentale în orice relație. Deși nu văd dragostea ca pe o posesiune, o văd ca pe un parteneriat bazat pe încredere reciprocă. Dacă soția mea ar lua o astfel de decizie fără să mă informeze, ar fi o trădare, nu din cauza naturii alegerii în sine, ci pentru că ar încălca fundamentul încrederii care susține relația noastră. Transparența este esențială: adevărata libertate într-un cuplu nu înseamnă a face tot ce vrea cineva fără a-l lua în considerare pe celălalt, ci a face alegeri deschise, cu înțelegere și respect reciproc.

Într-o relație romantică, sexul (și, mai larg, intimitatea fizică și atingerea) și dragostea se pot împleți, dar nu sunt același lucru. Cineva își poate împărtăși corpul fără a-și renunța vreodată la inima. Și cineva poate oferi plenitudi-

nea iubirii fără a căuta vreodată atingere. Cu toții avem oameni pe care îi prețuim cu o dragoste radiantă și durabilă, complet non-sexuală. Intimitatea nu înseamnă întotdeauna atingere. Uneori, este vorba despre prezență, loialitate sau despre a fi cunoscută.

Ideea că o femeie care face pornografie nu poate avea o relație fericită și iubitoare este o prejudecată, nu o realitate. Fie că și-a făcut din asta o profesie, fie că a ales pur și simplu să exploreze această latură a ei o dată în viață, acest lucru nu schimbă nimic. O legătură romantică nu se măsoară prin istoria sexuală, ci prin prezență, prin profunzimea conexiunii dintre două suflete. Dragostea este făcută din afinitate, sprijin și tandrețe, nu din certificate de „puritate”. Oricine crede că o femeie nu poate fi iubită cu aceeași pasiune și devotament doar pentru că sexualitatea ei a fost împărtășită în pornografie, fie o dată, fie des, nu a înțeles nimic despre dragoste.

O femeie poate explora chiar și cele mai îndrăznețe, cele mai crude, cele mai tabu forme ale sexualității sale, inclusiv fanteziile de abandonare, vizibilitate și expunere, și totuși poate fi îmbrățișată cu tandrețe, loialitate și respect. Indiferent dacă și-a împărțit trupul cu lumea o dată sau des, ea poate fi totuși muza cuiva, ancora cuiva, căminul cuiva. Cei care spun altfel au confundat dragostea cu posesia și demnitatea cu conformismul. Dragostea adevărată ia multe forme. Una dintre ele îmbrățișează libertatea, nu cu frică, ci cu grație.

Este nevoie de putere pentru a te dezvălui, chiar și pe scurt, într-o lume care judecă. Să-ți îmbrățișezi adevărul chiar și atunci când alții arată cu degetul. Această putere nu este un defect moral. Este o formă de curaj. Și acel curaj, acea onestitate luminoasă, este ceva profund frumos. Nu merită rușine, ci admirație. Merită să fie întâmpinată nu cu răceală, ci cu genul de dragoste care nu îți cere să te ascunzi, ci stă

alături de tine în lumină și te susține prin furtunile vieții.

Monogamia emoțională și exclusivitatea sexuală sunt două concepte adesea legate, dar distincte. O persoană își poate împărți corpul, rămânând în același timp dedicată emoțional exclusiv partenerului său. Nu spun că exclusivitatea sexuală este greșită, dimpotrivă, este o alegere perfect legitimă și valoroasă pentru multe cupluri. Dar ceea ce contează cu adevărat este compatibilitatea dintre parteneri în acest sens. Fiecare cuplu ar trebui să fie liber să-și definească propriile reguli bazate pe preferințe, limite și înțelegere reciprocă, fără presiuni sociale. Unii oameni consideră fidelitatea sexuală esențială, în timp ce pentru alții, libertatea individuală este mai importantă. Cheia este ca partenerii să fie aliniați și niciunul să nu-și impună punctul de vedere asupra celuilalt. Dacă două persoane descoperă că au nevoi nealinate în această privință, depinde doar de ele să decidă cum să abordeze problema. Acestea fiind spuse, vreau să clarific și faptul că poziția mea nu vine dintr-un „motiv ulterior”. Nu am niciun interes pentru relațiile extraconjugale. Dar asta nu înseamnă că cred în proprietate, ci doar în onorarea libertății ei, nu în revendicarea uneia pentru mine. Pentru mine, iubirea înseamnă să vreau fericirea celorlalte persoane. Nu aș vrea niciodată să fiu un obstacol între soția mea și împlinirea ei în viață. Relația noastră este construită pe complicitate și încredere reciprocă, nu pe nesiguranțe, impuneri sau control. Am ales monogamia în mod liber, pentru că reflectă cine suntem, dar asta nu înseamnă că m-aș simți îndreptățit să-i interzic soției mele să facă ceva ce simțea a fi profund important pentru ea, nici că relațiile care nu sunt exclusiviste sexual sunt mai puțin profunde, loiale sau sincere. Ceea ce contează nu este dacă un cuplu alege monogamia sexuală, ci dacă legătura lor este construită pe respect reciproc, consimțământ și înțelegere. Unele inimi rămân apropiate chiar și atunci când trupurile se rătăcesc. Monoga-

mia sexuală nu este singura formă posibilă de iubire. Nu este singura modalitate de a trăi o relație. Pe scurt, fiecare alegere făcută în mod liber între adulți merită respect. Pentru că ideea este tocmai aceasta: nimeni nu are dreptul să spună altcuiva care este modul „corect” de a iubi.

8) Argumentul „Dar nicio femeie nu ar vrea vreodată să facă asta”

Există moduri de a simți, de a crede sau de a dori pe care s-ar putea să nu le împărtășim niciodată, dar asta nu le face mai puțin reale sau mai puțin demne de respect. Uneori, oamenii fac lucruri pe care majoritatea celorlalți nu le pot înțelege. Piloții de curse sunt un exemplu frapant, mulți dintre ei își petrec viața plătit sume enorme doar pentru a concura. În realitate, plătesc pentru a-și risca viața. Nimic nu ilustrează mai clar faptul că unii oameni iubesc profund ceea ce alții văd ca o nebunie pură.

Nu este nimic în neregulă cu a avea dorințe sexuale convenționale sau cu a nu avea deloc. Și, așa cum respectăm aceste experiențe, trebuie să ne extindem respectul și față de cei ale căror dorințe iau forme diferite (cum ar fi dorința de a fi vizibil, de a-și împărtăși senzualitatea în mod deschis, așa cum se întâmplă în cazul exhibiționismului întâlnit în pornografie) și să găsim umilința de a recunoaște ceea ce s-ar putea să nu înțelegem sau să nu împărtășim pe deplin. Ceea ce contează nu este dacă o dorință se potrivește normelor sociale, ci dacă este explorată cu consimțământ, conștientizare și respect reciproc.

Având în vedere acest lucru, să ne oprim o clipă și să reflectăm asupra semnificației acestui argument particular împotriva pornografiei, care susține că femeile cu fantezii exhibiționiste consensuale între adulți, fie ele ușoare sau intense, pur și simplu nu există. Această afirmație nu este doar greșită: este atât de extre-

mă, în lumina diversității psihologice a omenirii, încât își are locul în domeniul ridicolului. Dar, cel mai rău dintre toate, dintre toate argumentele împotriva pornografiei, acesta este de departe cel mai abominabil, respingător și dezumanizant din punct de vedere etic. Aceasta nu este o condamnare a tuturor criticilor la adresa pornografiei: unele ridică preocupări importante. Ceea ce resping ca fiind respingător din punct de vedere etic este negarea faptului că vreo femeie ar putea vreodată să o dorească în mod liber. Nu este doar greșită, este scandaloasă din punct de vedere moral. Ce ar putea fi mai crud decât să-i spui cuiva că felul său de a fi este atât de inacceptabil încât trebuie șters din însăși tărâmul posibilităților umane? Că dorințele sale sunt atât de ilegitime încât nici măcar nu pot fi imaginate?

Acesta nu este doar control. Este o formă de anihilare: o încercare de a șterge nu doar libertatea, ci și identitatea însăși.

De aceea nu este suficient să tolerăm libertatea femeilor în teorie, trebuie să o apărăm în practică, chiar și atunci când aceasta ia forme care provoacă stigmatizare socială. Dacă crezi în dreptul unei femei de a decide pentru ea însăși, atunci dreptul de a face pornografie ar trebui, de asemenea, respectat. A spune altfel nu este feminism, ci misoginie. Unele pretind că protejează femeile, dar nu reușesc să aud tipătul tăcut al celor obligate să-și îngroape dorința sub straturi de frică și cenzură, femei care trăiesc în societăți în care exprimarea liberă a sexualității lor este pedepsită, chiar incriminată. Inclusiv, da, prin reprimarea unor lucruri precum pornografia. Și nu este eliberare, este sufocarea rece a libertății. Acest tipăt tăcut există, dar este înecat de ipocrizia moralistă a celor care pretind că protejează femeile. Am văzut ce se întâmplă când „virtutea” este folosită pentru a justifica persecuția. Chiar și Hristos a fost răstignit de o mulțime care credea că face ceea ce trebuie. Istoria este plină de tragedii comise în numele virtuții.

Există femei cărora le-ar plăcea să facă pornografie, dar s-au născut în locuri unde chiar și cele mai mici expresii ale autonomiei feminine sunt pedepsite violent. Ele suferă nu din cauza pornografiei, ci pentru că li se interzice să o îmbrățișeze: reduse la tăcere prin lege sau în altă parte pur și simplu prin stigmatizare. Dacă credem cu adevărat în libertate, atunci trebuie să apărăm dreptul unei femei de a-și arăta sau de a se ascunde. Să-și exprime sexualitatea deschis, sau să o trăiască în privat, sau chiar deloc. Libertatea înseamnă alegere, nu constrângere. A nega existența acestor femei este la fel de orb ca și cum ai nega că altele suferă din cauza încălcării intimității lor. Ambele forme de suferință provin dintr-o negare a libertății sexuale, doar în direcții opuse: una din expunerea nedorită (un subiect pe care l-am explorat deja în Secțiunea 2), cealaltă din reprimarea exprimării dorite. Ambele realități merită întreaga noastră atenție.

Pe cei care spun că pornografia ar trebui interzisă pentru a proteja femeile, îi întreb: credeți cu adevărat că toate femeile își doresc aceleași lucruri? Că niciuna nu a suferit vreodată în tăcere pentru că i s-a refuzat dreptul de a-și trăi propria dorință? Chiar credeți că, printre miliardele de vieți de pe acest pământ, nicio femeie nu stă trează noaptea, tânjind după libertatea de a fi ea însăși, fără frică sau rușine, poate pentru că nutrește fantezii vii, exhibiționiste și tânjește să fie văzută, admirată, dorită în propriile condiții? Și, mai rău, suferă, crezând că este imperfectă în adâncul sufletului. Că dorințele ei sunt deviate, fanteziile ei rușinoase, însăși ea însăși ceva ce trebuie ascuns. Dar nu este nimic în neregulă cu ea. Și merită aceeași demnitate și libertate ca oricine altcineva. Poate că visează să spună lumii: „Aceasta sunt eu. Exist. Sunt așa. Și nu mi-e rușine.” (Aceleași cuvinte ar putea fi rostite de un credincios sau de un ateu care îndrăznește să-și mărturisească credința într-un mediu ostil.) Și totuși suferă, *tocmai* pentru că cineva, undeva, se luptă să-i refuze această libertate.

Concluzie

Acest răspuns nu ar trebui interpretat ca o apărare necritică a pornografiei, care poate fi cu siguranță dăunătoare în anumite contexte, ci mai degrabă ca un argument puternic împotriva interzicerii acestora ca încălcare a libertății individuale. Nu neg că pot exista probleme legate de pornografie, de exemplu în ceea ce privește impactul său potențial asupra persoanelor vulnerabile din punct de vedere psihologic. Însă recunoașterea posibilității de a face rău nu justifică interdicția. Ca multe alte instrumente, pornografia nu este nici inerent bună, nici inerent rea: valoarea sa depinde de modul în care este utilizată și de către cine. În acest sens, pornografia nu este diferită de nenumărate alte lucruri, care pot fi benefice atunci când sunt utilizate responsabil, dar dăunătoare atunci când sunt utilizate greșit.

În cele din urmă, problema centrală nu este pornografia în sine, ci întrebarea mai profundă dacă o societate democratică ar trebui să impună restricții morale asupra actelor consensuale care nu încalcă drepturile celorlalți. Adevărata libertate sexuală înseamnă protejarea atât a dreptului de a exprima dorința, cât și a dreptului de a te retrage din fața ei. Înseamnă apărarea atât a celor îndrăzneți, cât și a celor tăcuți. Acest principiu se extinde dincolo de sexualitate: testul unei societăți libere nu este cât de bine protejează ceea ce admirăm, ci cât de corect tratează ceea ce nu admirăm.

Libertatea este fundamentul oricărei vieți demne. Ca să spunem așa cum spunea Charlie Chaplin (discursul către omenire), „nu trebuie să ne dăm celor care ne spun ce să facem, ce să gândim și ce să simțim!” De aceea, aceasta nu este doar o dezbatere despre imagini și ecrane. Este o dezbatere despre demnitatea umană, autonomie și curajul moral de a-i lăsa pe ceilalți să fie diferiți. Și în această lumină, răspunsul devine clar.

Dacă interzici libertatea sexuală consensuală, nu doar asuprezi un grup de indivizi. Trădezi însăși fundamentele democrației moderne. Ideile apărute în acest text își au rădăcinile în Iluminismul european, în convingerea că libertatea individuală este un drept natural care trebuie trăit pe deplin, în respect pentru ceilalți. Dar abia peste ocean, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, o țară a avut curajul să consacre prin lege faptul că libertatea și căutarea fericirii sunt drepturi. Și acestui gest curajos (dar profund imperfect) îi datorăm mult. Mai mult, dacă există și astăzi țări în care o persoană poate scrie un text ca acesta, iar alții îl pot citi, este datorită sângelui, curajului și sacrificiului celor care au crezut că libertatea, chiar și pentru o singură voce, merită apărută. În vremuri mai întunecate, au ales să riște totul pentru ca noi să putem fi liberi. Nu au fost întotdeauna de acord cu conținutul discursului. Dar au crezut în dreptul de a-l rosti.

Libertatea nu este un privilegiu pentru cei convenționali. Este dreptul din naștere al fiecărei ființe umane.

Cuasso al Monte, vara 2025

Nota autorului

Aș dori să-i mulțumesc soției mele, cu care, între o plimbare la munte sau pe malul lacului, o pizza sau o cină chinezească, am avut adesea bucuria de a împărtăși conversații despre aceste (și multe altele!) întrebări filozofice. Și acele momente fac parte din acest text. Aceste conversații se numără printre lucrurile pe care le prețuiesc cel mai mult în viața mea, chiar mai mult decât dragostea mea profundă pentru fizică și matematică. Prezența ei, bunătatea ei și modul ei atent de a vedea lumea sunt cele mai adevărate surse de bucurie ale mele.